

– у сусрет седамдесетој годишњици стрељања у Шумарицама –

Ускоро ће се навршити седамдесета годишњица стрељања око три хиљаде људи у Шумарицама, међу којима су се, поред варошана Крагујевца и сељака из околине, нашли и ђаци које су Немци из школе извели пред стрељачки строј и убили. Иза нациста је у Крагујевцу остало неколико споменика: *Сто за једног*, *Споменик бола и пркоса*, *Споменик отпору и слободи*

... Остала је и

Крвава бајка

Десанке Максимовић и лагано сећање, које се не може сматрати делом развијене културе памћења, будући да култура памћења код нас није развијена.

Те недужне људе убио је Вермахт. Хитлер је имао прочишћену амбицију: уништити Јевреје, марксисте, Роме и Словене, с тим што је, према Ернсту Нолтеу, хтео да у животу остави и понемчи тридесет хиљада светлопутих Руса. Појам светског рата, и то што су се у сукоб с Немачком упустиле западноевропске демократије и САД, у памћењу су, у доброј мери, засенчили овај Хитлеров ексклузивни пројекат. Фирер није планирао ни да ратује западно од пакла, а камоли да уништава тамошње народе. Зато ме мучнина спада када чујем кукумавке да су Јевреји криви за ово и оно, па чак и за „све ратове”, што им приписује глумац Мел Гибсон. Но сред незахвалне теме треба заобићи људе попут Гибсона и обратити се некоме позванијем да прича за јавност. После величанствених осамдесет година бављења филозофијом, Ханс Георг Гадамер дао је одговор на питање којим су га јавно почаствовали: Шта је смисао филозофије? Очекивало се да Гадамер одржи предавање, но филозоф је кратко рекао *опстанак*.

У сваком случају, познато је да су Јевреје широм света вековима прогањали. У Аустроугарској монархији, на пример, трпели су разне облике тлачења, од нарушавања достојанства, лишавања имовине, затварања у казамате, а објашњење је варирало од случаја до случаја и *pro tempora et pro re*, али је увек било умршено у мистичан и сумрачан контекст: Јевреји су убили Христа.

Меру је коначно превршио немачки Трећи рајх. Хитлера није било брига за Христа, он је

заступао теорију да је зеленаштво Јеврејима у крви записано. И тек тада, после холокауста, Јевреји почињу организовано да бране право на преживљавање у џунгли, право на онај Гадамеров опстанак. Оснивају државу Израел, економски се испомажу како би брже напредовали, не заборављајући ни симболичку равн егзистенције, где вешто свету предочавају стварност Аушвица. И последња нужна степеница: Јевреји се интегришу у државне институције САД, делимично и сами постајући САД.

Овај успон феноменолошки се разликује од неодређене жеље за еманципацијом и бољим животом. То, дакле, није само израз опште антрополошке тежње да се стекне благостање, него пре свега ствар судбине, где је за Јевреје важила максима „ил' пуковник ил' покојник”. Ма шта причали оснивачи савременог Израела, императив да се опстане био је главни покретач свих јеврејских напора после Другог светског рата.

Илустративно је: у Борхесовој причи *Смрт и бусола* из четрдесетих година двадесетог века сусрећемо се с ликом рабина Јармолинског, који је дошао у латиноамерички градић да одржи предавање. Борхес нам предочава Јармолинског као књишког несрећника, а у свему има доста ондашње опште представе о Јеврејима као о јадницима. Изненађење и блиско присуство Борхесове слике код читаоца је снажно, те почињемо увиђати, на језив начин, колико је важно и узбудљиво

сагледавати како време мења ствари

. Данас би лик рабина Јармолинског изгледао друкчије зато што је општа представа о Јеврејима оправдано друкчија – они више нису јадници и предмет угњетавања.

Кад је тако, упитајмо се пристаје ли извесној жени из Немачке, па макар дама била и канцелар, да бане у Тел Авив и каже да је Немачка признала Палестину, а Израел није, те дана том плану треба остварити напредак? Као што је недавно забасала у Београд и рекла да је

Нем

ачка признала Косово, а Србија није, те да на том плану треба остварити напредак!

Жена из Немачке, наравно, у Израел никад неће отићи с таквом ароганцијом и с лицем надмоћног непријатеља. Да ли то значи да је немачки приступ Израелу плод историјске увиђавности и великог срца пуног кајања? Није, него је све тако како јесте зато што Јевреји више нису јадници, већ моћна нација којој Немци морају да исказују поштовање.

Да у Немачкој не постоји нови политички хуманизам, него само царство политичке нужности, доказ је однос њихових главаша према српским жртвама немачке војне неурозе и психозе у двадесетом веку, *жртвама које процентуално, у укупном броју припадника нације, премашују јеврејске жртве у холокаусту*

! За те српске жртве Немци су одговорни непосредно, као егзекутори, али и посредно,

као патрони сателита попут НДХ.

У чему је поука? Сигурно не у томе да Срби треба да омоћају као Јевреји, да буду економски солидарни, да преко ноћи изграде анамнетичку културу коју ће у књигама и филмовима предочавати свету. И кад би хтели, данашњи српски нараштаји за то не би били способни. Но оно што наши политичари могу да ураде јесте да извуку скромне закључке: а) данашњи немачки владари добри су само кад им је за вратом невоља која ће их снаћи ако не буду добри; б) ни за какве фондове и будућност у Европској унији не треба дозволити политичарима из Немачке да понижавају Србију, већ их, из васпитних разлога, треба примати у Шумарицама. Облик исказа *Немачка је признала Косова, а Србија није*

садржи подразумевани расизам. Немци стоје толико изнад Србије да их треба слушати па макар наређење гласило

скачи с моста у ледени Дунав

! Расизам је и иначе својство осујећених, а ово што је жена канцелар направила особен је облик осујећеног духа немачке политике, оне која своје некадашње савезнике у нацистичком походу штити и мази, а „одабране” жртве нацизма подсећа да су нижег еволутивног узраста; можда Немачку у том уверењу учвршћује чињеница да су Срби за савезнике у великим ратовима бирали Енглеze и Француze, који су им 1999. узвратили огњем и сумпором? Немачка никад тако не би повредила Хрватску. Немају само Јевреји културу памћења. И Немци памте, и то без икаквог обзира на вредносни предзнак своје историје.